

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

КАФЕДРА ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Спеціальність 7.02030302 Мова і література (французька)

Освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст

Кваліфікаційна робота

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ АМІТІЕ ТА HOSTILITÉ У
ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ (+ CD)

Студентки V курсу
денної форми навчання
БОЙКО Катерини Миколаївни

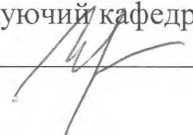
Науковий керівник:
к.філ.н., доцент
 МЛИНЧИК А.В.

Рецензент:
к.філ.н., доцент
 КОЛЯДА В.П.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 10 від 28.05.2013 р.

Захищено на засіданні ДЕК № 5
протокол № 7 від 4.06.2013 р.

Оцінка добре 13/85
(за 4-х бальною шкалою, за шкалою ECTS, бал)

Завідуючий кафедрою
 Марінашвілі М.Д.

Голова ДЕК Марінашвілі М.Д.

Одеса 2013

645354

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МОВНИЙ КОНЦЕПТ ЯК БАЗОВЕ ПОНЯТТЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	5
1.1 Лінгвокультурологія як наука	5
1.2 Поняття концепту	7
1.3 Типи концептів	10
1.4 Структура концепту	12
РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТІВ « АМІТІЕ » (ДРУЖБА) ТА « HOSTILITÉ » (ВОРОЖНЕЧА) У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ.	15
2.1 Вербалізація концепту «amitié» (дружба) у французькій лінгвокультурі	15 19
2.2 Концепт «hostilité» у французькій лінгвокультурі.	22
2.3 Концепти «amitié» і «hostilité» у фразеологізмах, прислів'ях і афоризмах.	26
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	

Вступ

Дана робота присвячена визначенню концептів « amitié » (дружба) та « hostilité » (ворожнеча) у французькій мові та направлена на виявлення смислового змісту цих понять.

Характерною рисою сучасної лінгвістики є підвищена увага до досліджень семантики мовних одиниць. В останні десятиліття активно вивчаються лексичні, словотворчі і граматичні значення, різні засоби вираження змісту, взаємини слова і контексту.

Нова галузь лінгвістики - лінгвокультурологія, що вивчає взаємодію мови і культури. Вона має власний категоріальний апарат, центром якого стає поняття концепт.

Поняття концепту перебуває в центрі уваги багатьох дослідників і трактується по-різному. Його розглядають як ідеальне культурно-обумовлене уявлення людини про дійсність, як логічну категорію, як поняття практичної філософії, як багатомірне утворення та ін.

Об'єктом дослідження є концепти « AMITIÉ » та « HOSTILITÉ » у французькій мові.

Предметом дослідження є значення лексичних одиниць, які репрезентують дані концепти у французькій мові.

Мета роботи полягає у виявленні особливостей вербалізації концептів « дружба » та « ворожнеча » на матеріалі французької мови.

Мета дослідження зумовила необхідність вирішення наступних задач:

- 1) дати визначення концепту;
- 2) виявити ключову лексему концептів « amitié » (дружба) та « hostilité » (ворожнеча) ;
- 3) виявити загальні та специфічні особливості сприйняття, розуміння і вираження сенсу, що міститься в значеннях лексичних одиниць, які розкривають семантику даних концептів ;
- 4) виявити засоби вербалізації даного концепту.

Матеріалом дослідження послужили дані словників французької мови (одномовного, двомовного, синонімічного і фразеологічного).

Основними методами дослідження є:

- 1) метод аналізу словникових дефініцій;
- 2) метод компонентного аналізу (аналіз семантичних компонентів прямих і переносних значень лексем);

Теоретико-методологічною базою дослідження послужили:

1) компонентний аналіз семантики ключового слова-імені концепту-для виявлення та опису семантичного складу базової лексики. Даний метод є одним з провідних, тому що результати, отримані за допомогою нього, далі застосовуються в ряді методичних прийомів, таких як: а) аналіз синонімів, б) аналіз дериватів ключового слова, в) аналіз сполучуваності ключового слова (як вільних, так і стійких (фразеологічних) словосполучень);

2) метод побудови полів, що застосовується для системного уявлення лексичних одиниць загального семантичного простору;

3) дескриптивний метод, за допомогою якого проводиться опис ядерних і периферійних елементів концептуального поля ;

4) теорія мовної номінації, що дозволяє встановити причини появи певних лексичних одиниць, і таким чином виявляючи погляд носіїв мови на той чи інший фрагмент світу;

5) закон номінативної дрібності, що полягає в тому, що чим більша кількість лексичних одиниць представлена та чи інша концептуальна сфера, лексико-семантичне поле і т.п., тим важливішими вони є для носіїв відповідної мови.

Висновки

Дана дослідницька робота складалася з двох етапів. Перший етап - вивчення наукової літератури. Були визначені мета, завдання дослідження, визначена програма, план практичної частини.

В першому розділі були визначення поняття лінгвокультурології та концепту. Отже, лінгвокультурологія - наука, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури і мови. Концепт - це основна категорія лінгвокультурології, одиниця колективної свідомості, що має мовне вираження і відзначена етнокультурною специфікою, в основі вивчення якого лежить принцип семантичного поля.

Другий етап дослідження був присвячений визначенню концептів «amitié» і «hostilité». Виявлено ключову лексему концептів «amitié» (дружба) та «hostilité» (ворожнеча). Таким чином до ключової лексики концепту «amitié» увійшли наступні слова, що позначають теплі людські відносини: affection, alliance, amour, attachement, bienveillance, camaraderie, entente, familiarité, fraternité, grâce, harmonie, intimité, sympathie, tendresse. Щодо ключової лексики концепту «hostilité», вона представлена наступними мовними одиницями: agressivité, animosité, antipathie, aversion, conflit, cruauté, défaveur, inimitié, antagonisme, état de guerre, haine, opposition, antipathie, inimitié, malveillance.

Також були виявлені загальні та специфічні особливості сприйняття, розуміння і вираження сенсу, що міститься в значеннях лексичних одиниць, які розкривають семантику даних концептів, та засоби їх вербалізації. Кожен з концептів у вербальному аспекті характеризується польовою структурою, що складається з ядра, ближньої та дальньої периферії. Таким чином до ближньої периферії «amitié» увійшли наступні слова: fidélité, loyauté, compréhension, bonté, inclination, franchise, complaisance, до дальньої - allégeance, attachement, constance, exactitude, foi, honnêteté, loyauté, sincérité, véracité, serviabilité, amabilité, courtoisie, politesse, charme, agrément, enchantement, attirance, attrait, amour, passion, estime, respect, honnêteté, probité,

compassion, générosité, sincérité, droiture, mansuétude, obligeance, considération, gentillesse, douceur, indulgence, clémence, magnanimité, netteté. Щодо «hostilité», то до ближньої периферії відносимо такі слова: aigreur, colère, emportement, fiel, malveillance, ressentiment, véhémence, vigueur, virulence, aversion, rage, furie, fureur, rancœur, horreur, frénésie, brutalité, violence, rancune, а до дальньої такі: colère, force, vivacité, aigreur, répulsion, dégoût, folie, fougue, rivalité, répugnance, irritation, impétuosité, brusquerie, rudesse, emportement, rogne, exaspération, nervosité, aliénation, bêtise, coup de tête, délire, démence, conflit. Саме за допомогою польової структури були визначені концепти даних слів.

Мовна концептуалізація дружби та ворожнечі являє собою осмислення їх сутнісних ознак і фрагментів, які об'єктивуються у вигляді відповідних мовних одиниць.

Є всі підстави вважати, що дружба та ворожнеча як фрагменти внутрішнього світу людини, її внутрішнього життя в історії розвитку культури та соціуму розумілися і розуміються як одне з основоположних аспектів життя і визнаються одним з первинних факторів у людських взаєминах, що відображено і в мовній концептуалізації цих понять.

Мовні інтерпретації цих понять дозволяють виявити багатогранність і багатокомпонентність цього концепту. Таким чином, виявлено ключову лексему концептів «amitié» (дружба) та «hostilité» (ворожнеча), загальні розуміння сенсу, що міститься в значеннях лексичних одиниць, які розкривають семантику концепту даних слів, засоби вербалізації даного концепту за допомогою методу аналізу словникових дефініцій та методу компонентного аналізу.

Концепти «amitié» і «hostilité», будучи універсальними, знаходять широке словесне втілення в різних аспектах дискурсу. Проведене дослідження дозволило встановити польову структуру кожного з концептів.

Аналіз результатів, отриманих в ході проведення комплексу досліджень дозволив встановити, що слово «amitié» частіше

використовується в конотації відноси між країнами і людьми, а «hostilité» в характеристиці відносин між державами, що свідчить про міжособистісної прихильності, властивої носіям французької мови.

Результати виконаного дослідження дозволили переконатися у важливості розглянутих концептів для французької лінгвокультурах.

На основі виділених признакових характеристик було визначено мовний корпус лексическо-фразеологічних одиниць зі значенням "дружба" та «ворожнеча». Аналіз цих одиниць дозволив виявити особливості їх вживання, а також виділити ціннісні домінанти, пов'язані з інтерпретаціями аналізованого поняття у французькій лінгвокультурі: це тривалі відносини між людьми, взаємна прихильність та зневага, повагу і довіру, взаєморозуміння та непорозуміння, відвертість та скритність, взаємодопомога, співпереживання та знущання, щирість і корисливість, любов і зрада.

Богдан

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аскольдов С.А. Концепт и слово / / Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. - М: Наука, 1997.. - С.20-273
2. Арутюнова Н.Д. Логический анализ языка: культурные концепты. – М.: Лабиринт, 1991. – с. 15-24.
3. Бабелюк О.А. Когнітивно-оцінна репрезентація культурної символіки в авторському мовленні американських постмодерністських оповідань / / Записки з романо-германської філології / ОНУ ім .. І.І. Мечникова. - Вип .. 17. - Одеса: Фенікс, 2006. - С.10-21.
4. Бабина Л.В. Вторичная репрезентация концептов в языке: Диссертация д-ра филол. наук: 10.02.04, 10.02.19. / Людмила Владимировна Бабина. - Тамбов, 2003. - 341.
5. Бабушкин А.П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления / / Методологические проблемы когнитивной лингвистики. - Воронеж: изд-во ВГУ, 2001. - С. 36-139
6. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. - Воронеж: ВГУ, 2001. - С.34-58
7. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической системе языка. - Воронеж: ВГУ, 1996. - С.
8. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексической семантике языка. - Воронеж: ВГУ, 1996. - 104с.
9. Бабушкин А.П., Залевская Л.Л. Лексико-грамматическое поле концепта / / Методологи-ческие проблемы когнитивной лингвистики. - Воронеж: изд-во ВГУ, 2001. - С. 111-113
10. Вежбицкая А.С. Семантические универсалии и описание языков. - М.: Знание, 1999
11. Вежбицкая А.С. Сопоставление культур через посредство лексики и грамматики. - М: Высшая школа, 2001.. - 115с.

12. Демьянков В.З. Понятие и концепт в художественной литературе и в научном языке // Вопросы филологии. - М: Азбуковник 2001 года.. № 1, С.35-47.
13. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика. - М.: Знание, 2000
14. Кожин В.В. Слово как форма образа // Слово и образ / Сост. В.В. Кожевникова М. Изд-во МГУ, 1967
15. Колесов В.В. Язык и ментальность. С-Пб, 2004. - С.
16. Кубрякова Е.С. Когнитивная лингвистика и проблемы композиционной семантики в среде словообразования // Изв. АН СССР. Серия литературы и языка. - 2002. - Т.61. - № 1
17. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности.-М.: Наука, 1986.-109с.
18. Кубрякова Е.С. О когнитивном подходе к производному слову // Славистика. Синхрония и диахрония. - М.: Азбуковник 2006 года. - С.77-83.
19. Кубрякова Е.С. Семантика производного слова / / Аспекты семантических исследований. - М: Просвещение, 1980.
20. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. - М: Наука, 1981..
21. Кубрякова Е.С. Язык и знание. - М. Языки славянской культуры, 2004. - 555с.
22. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. – М.: Академия, 2000. – 128с.
23. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. М., 1997. - 824 с.
24. Степанов Ю.С. Язык и метод. -. М, 1998
25. Степанов Ю.С., Проскурин С.Г. Концепт «действие» в контексте мировой культуры // Логический анализ языка. Модели действия. М., 1992. С. 5-14.

26. Стернин И.А. Лексическое значение слова в речи. - Воронеж, ВГУ, 1985
27. Стернин И.А. Методика исследования структуры концепта / / Методологические проблемы когнитивной лингвистики. - Воронеж, ВГУ, 2001
28. Стернин И.А., Быкова Г.В. Концепты и лакуны // Языковое сознание: формирование и функционирование. - М: Наука, 1998.. - С. 26-34
29. Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М.: Знание, 1985
30. Фрумкина Р.М. Константы культуры - продолжение темы / Р.М. Фрумкина // Язык и культура: Факты и ценности: К 70-летию Юрия Сергеевича Степанова. - М.: Языки славянской культуры, 2001. - С. 167-177.
31. Фрумкина Р.М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога / / Научно-техническая информация: серия 2. Информационные процессы и системы. - М: Знание, 1992.. - № 3. - С.17-35
32. Щерба Л.В., Матусевич М. Н. та ін Великий російсько-французький словник. М.: Дрофа, Російська мова Медіа, 2008. 362с.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

1. Гак В.Г. Новый большой французско-русский фразеологический словарь. М.: Русский язык Медиа, 2005. -1624с.
2. Гак В.Г., Ганшина К.А. Новый французско-російський словник. М.: Дрофа, Російська мова Медіа, 2008. 1162с.
3. Лінгвістичний енциклопедичний словник / під заг. ред.В.Н. Ярцевої. М.: Радянська Енциклопедія, 1990. - 686С.
4. Le Grand Robert electronique
5. Dictionnaire des synonymes. Disponible sur: <http://www.synonymes.com/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. L'actualité Poitou-Charentes. Disponible sur : www.actualite-poitou-charentes.info
2. Le canard enchaîné. Disponible sur : lecanardenchaine.fr/
3. Courrier international. Disponible sur: www.courrierinternational.com/
4. Femme Actuelle, Poitiers. Disponible sur: www.femmeactuelle.fr/
5. Le Figaro. Disponible sur : www.lefigaro.fr/
6. Le Monde. Disponible sur : www.lemonde.fr/
7. Le nouvel Observateur. Disponible sur : tempsreel.nouvelobs.com/